

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
Ακαδημαϊκό έτος 2023-24

**ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

Διάλεξη 1

Εισαγωγή – Μέρος Β

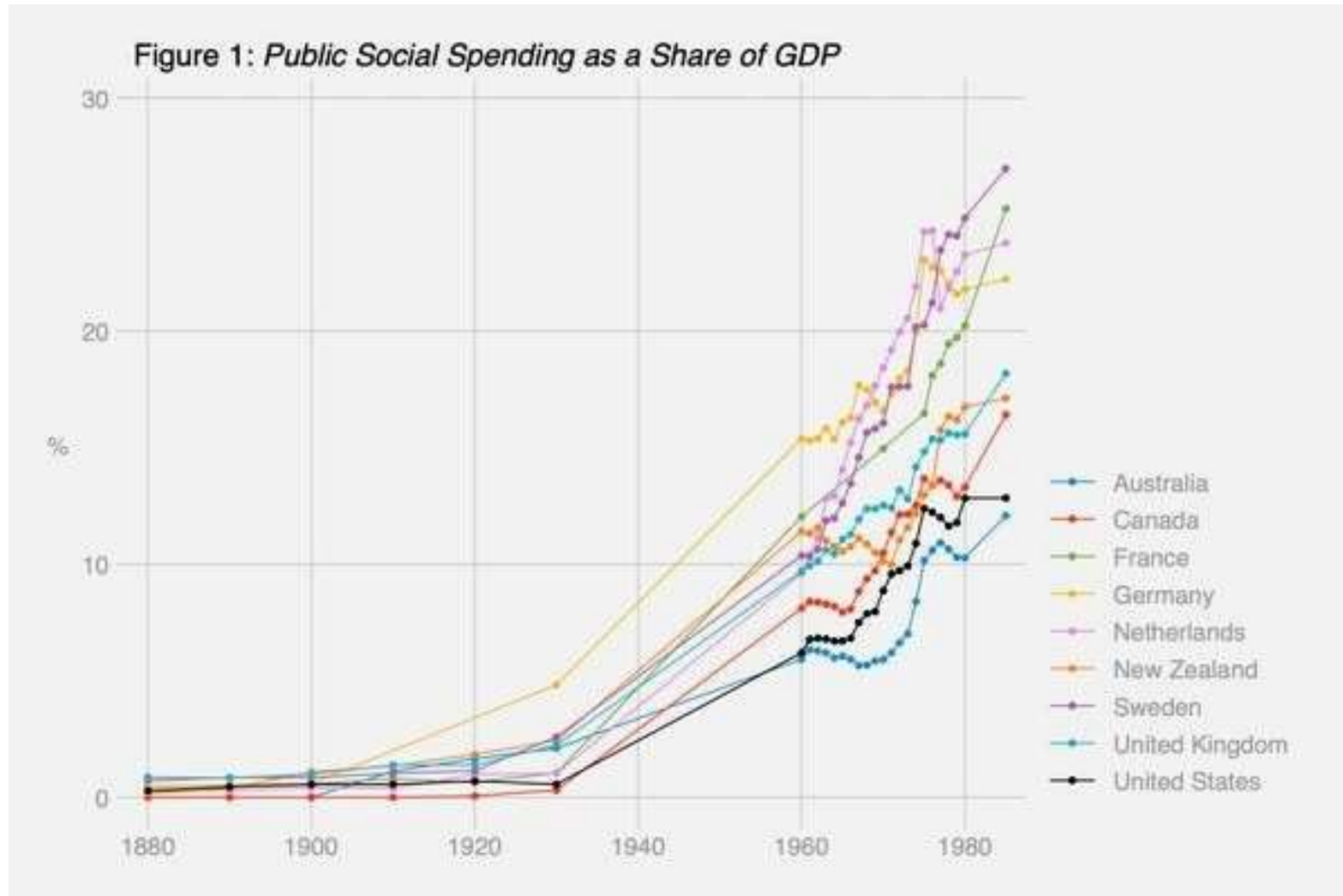
Ιστορική θεμελίωση του κοινωνικού κράτους

- Αρχικά (π.χ. την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης, τέλη 18^{ου} αιώνα), επικρατούσε η αντίληψη ότι ο καθένας είναι υπεύθυνος για τον εαυτό του.
- Κατά το πρώτο μισό του 19ου αιώνα, οι ευρωπαϊκές οικονομίες - και ιδιαίτερα η βρετανική - ανασυγκροτήθηκαν στη βάση της ιδέας μιας αυτορυθμιζόμενης καπιταλιστικής αγοράς, ελεύθερης από κοινωνικούς και πολιτικούς περιορισμούς.
- Ορισμένες επιχειρήσεις προσπάθησαν να διαχειριστούν μόνες τους το πρόβλημα – η «πόλη-εργοστάσιο».
 - Οι εργοδότες προσέφεραν στοιχειώδεις συνθήκες υγιεινής, εκπαίδευσης, υγείας και στέγασης στους εργάτες των εργοστασίων τους.
- Η βιομηχανική επανάσταση όμως οδηγούσε στην προλεταριοποίηση του εργατικού δυναμικού, τραυμάτισε τον κοινωνικό ιστό και προκάλεσε μεγάλα κοινωνικά προβλήματα.
- Οι ευρωπαϊκές κοινωνίες αντέδρασαν μέσω μιας πολιτικής κινητοποίησης, η οποία οδήγησε στην καθιέρωση θεσμών προστασίας των ατόμων από τις δυνάμεις της αγοράς.
- Τι έγινε την 1^η Μαΐου 1886 στο Σικάγο;

φάσεις στην εξέλιξη του κοινωνικού κράτους στην Ευρώπη

- 1880-1920: απαρχές
- 1920-1940: εδραίωση
- 1945-1975: επέκταση («χρυσή εποχή»)
- 1975 - : κρίση -> μεταρρύθμιση

Δημόσιες δαπάνες κοινωνικής προστασίας, ως % του ΑΕΠ

Source: Our World in Data

εμφάνιση της κοινωνικής ασφάλισης

- Γερμανία
 - ασφάλιση ασθενείας (1883)
 - ασφάλιση εργατικού ατυχήματος (1884)
 - συντάξεις γήρατος (1889)

- Ελλάδα
 - 10.000 ασφαλισμένοι (1922)
 - ίδρυση ΙΚΑ (1932/37)
 - ίδρυση ΟΓΑ (1961)
 - ίδρυση ΟΑΕΔ (1954/69)

προγράμματα ασφαλιστικής κάλυψης

	ασφάλιση γήρατος (συντάξεις)	ασφάλιση ασθενείας
Γερμανία	1889 εργάτες στη βιομηχανία 1899 εργάτες στη γεωργία 1911 υπάλληλοι [1] 1957 αγρότες 1967 όλοι οι μισθωτοί	1883 εργάτες στη βιομηχανία 1911 εργάτες στη γεωργία 1941 συνταξιούχοι 1971 αγρότες
Γαλλία	1910 εργάτες στη βιομηχανία [1] 1930 υπάλληλοι [1] 1942 όλοι οι μισθωτοί 1948 αυταπασχολούμενοι 1952 αγρότες	1930 υπάλληλοι [1] 1942 όλοι οι μισθωτοί 1946 συνταξιούχοι 1948 αυταπασχολούμενοι
Ιταλία	1919 μισθωτοί [1] 1950 όλοι οι μισθωτοί 1957 αγρότες 1958 καταστηματάρχες 1966 επαγγελματίες	1928 μισθωτοί [1] 1954 αγρότες 1955 συνταξιούχοι 1956/59 αυταπασχολούμενοι 1966 άνεργοι 1978 όλοι οι πολίτες

[1] κάτω από ένα όριο εισοδήματος

προγράμματα καθολικής κάλυψης

	συντάξεις γήρατος	παροχές ασθενείας
Βρετανία	1908 φτωχοί ηλικιωμένοι 1925 εργάτες & υπάλληλοι [1] 1946 όλοι οι εργαζόμενοι	1911 εργάτες & υπάλληλοι [1] 1946 όλοι οι πολίτες
Δανία	1891 φτωχοί ηλικιωμένοι 1933 όλοι οι πολίτες	1933 όλοι οι πολίτες [2] 1946 όλοι οι πολίτες
Σουηδία	1913/46 όλοι οι πολίτες	1864 όλοι οι πολίτες [3] 1954 όλοι οι πολίτες

[1] κάτω από ένα όριο εισοδήματος

[2] σε εθελοντική βάση πάνω από ένα όριο εισοδήματος

[3] νοσοκομειακή περίθαλψη μόνο

Η εδραίωση του κοινωνικού κράτους

- Μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η Ευρώπη πάσχιζε να ανοικοδομήσει την οικονομία της και ταυτόχρονα να αποτρέψει την πολιτική και κοινωνική αστάθεια που στο παρελθόν είχαν οδηγήσει στην καταστροφή
- Γενικευμένη πεποίθηση ότι ο ανεξέλεγκτος καπιταλισμός μπορούσε να απειλήσει τους στόχους στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό πεδίο.
- Οι δυτικοευρωπαϊκές χώρες άρχισαν να οικοδομούν μια νέα τάξη πραγμάτων, ικανή να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη προστατεύοντας ταυτόχρονα τις κοινωνίες από τις καταστροφικές συνέπειες του καπιταλισμού.
- Ταυτόχρονα με αυτόν τον τρόπο πίστευαν ότι θα απέφευγαν τον κίνδυνο πολιτικής ανατροπής από τα αριστερά (αντίπαλο δέος της ΕΣΣΔ)

αιτίες της διόγκωσης

- διεύρυνση των κριτηρίων επιλεξιμότητας
- αύξηση του αριθμού των δικαιούχων
- βελτίωση της ποιότητας / αύξηση του επιπέδου των παροχών
- σχετικές τιμές δημοσίων υπηρεσιών (νόσος Baumol)

κρίση του κοινωνικού κράτους (1975-)

- πετρελαϊκές κρίσεις + κατάρρευση του Bretton Woods -> νέα διεθνής οικονομική τάξη
- στασιμοπληθωρισμός = πληθωρισμός κόστους + ανεργία -> οικονομική ύφεση
- ελευθερία μετακίνησης κεφαλαίων -> απότομες διακυμάνσεις νομισματικών ισοτιμιών / κερδοσκοπικές χρηματαγορές
- άσκηση εθνικής δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής για τη «διαχείριση της ζήτησης» ολοένα πιο προβληματική
- συσσώρευση χρέους ή/και ελλειμμάτων -> «δημοσιονομική κρίση του κοινωνικού κράτους»

Τυπολογία Συστημάτων Κοινωνικής Πολιτικής

- Συγκριτική κοινωνική πολιτική. Προσπάθεια ταξινόμησης των συστημάτων κοινωνικής προστασίας με βάση τέσσερα κριτήρια:
 - Είναι η **ασφαλιστική κάλυψη επιλεκτική** (σε επιμέρους κοινωνικές και εργασιακές ομάδες του πληθυσμού – Bismarck) ή **καθολική** (αφορά το σύνολο του πληθυσμού και διέπεται από την αρχή της καθολικότητας και της ομοιομορφίας – Beveridge);
 - Ποια είναι η **οργάνωση** του συστήματος κοινωνικής προστασίας; Ποιο φάσμα παροχών καλύπτει ο **δημόσιος** και ποιο ο **ιδιωτικός** τομέας;
 - Ποια είναι η **ποιότητα** των παροχών;
 - Ποια είναι η **χρηματοδότηση** του συστήματος κοινωνικής πολιτικής; Κυρίως από τις **εργατικές και εργοδοτικές εισφορές** ή κυρίως από το **κράτος (φορολογία)**;

- Τελικά τι είναι το «**Ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο**»:
1 ή 15 (ή 25);

«μοντέλα» κοινωνικού κράτους

Esping-Andersen G. (1990) The three worlds of welfare capitalism.
Blackwell.

- 3 (του Esping-Andersen) + 1 μοντέλα παρατηρούνται στην Ευρώπη
 - **σοσιαλδημοκρατικό** (Σκανδιναβικές χώρες)
 - **φιλελεύθερο** (Αγγλοσαξονικές χώρες, π.χ. ΗΠΑ, Η.Β., Αυστραλία, Ν. Ζηλανδία)
 - **κορπορατιστικό** (χώρες της ηπειρωτικής Ευρώπης)
 - +
 - **συντεχνιακό-οικογενειοκρατικό** (χώρες της νότιας Ευρώπης)

σοσιαλδημοκρατικό μοντέλο

- βασικά χαρακτηριστικά: το κράτος προσφέρει καθολική κάλυψη των κοινωνικών αναγκών, η πρόσβαση στην κοινωνική παροχή θεωρείται δικαίωμα για όλους τους πολίτες
 - πολιτική κινητοποίηση των εργαζομένων
 - «σοσιαλιστική» οικονομική πολιτική
 - αναδιανεμητικές κοινωνικές πολιτικές, που χρηματοδοτούνται από τη γενική φορολογία
 - θεμελιώδης αξία: **ισότητα**
 - στόχος: **κοινωνική ιδιότητα του πολίτη, επίτευξη πλήρους απασχόλησης, εξασφάλιση ισότητας μεταξύ των πολιτών**
 - Goodin R.E., Heady B., Muffels R. & Dirven H.-J. (1999) *The real worlds of welfare capitalism*. Cambridge University Press.

σοσιαλδημοκρατικό μοντέλο

- η κοινωνική προστασία δικαίωμα του πολίτη (η αξιοπρεπής διαβίωση του πολίτη δεν πρέπει να εξαρτάται από τη θέση του στην αγορά, αντίθετα είναι εγγυημένο ηθικό δικαίωμά του ως μέλους της ανθρώπινης κοινότητας)
- Καθιέρωση της κοινωνική αλληλεγγύης και περιθωριοποίηση της αγοράς ως κύριου φορέα διανομής και βασικού παράγοντα που καθορίζει τις ευκαιρίες στη ζωή των ατόμων
- καθολική κάλυψη του πληθυσμού
- ίσα (υψηλά) «βασικά ποσά» παροχών για όλους
- πρόσθετες παροχές σε ανταποδοτική βάση
 - το δημόσιο παρέχει ευρύ φάσμα κοινωνικών υπηρεσιών
 - ενεργητικά προγράμματα απασχόλησης
 - υψηλά ποσοστά συμμετοχής στην αγορά εργασίας
 - για **άνδρες** και **γυναίκες**!

σοσιαλδημοκρατικό μοντέλο

- πρόσφατες εξελίξεις
 - «στιβαρότητα» και λογική συνοχή
 - ένας σχεδόν ιδανικός τύπος κοινωνικού κράτους
 - βαθιά ριζωμένες αντιλήψεις
 - ισότητα και αλληλεγγύη
 - κρίση της κεϋνσιανής πολιτικής οικονομίας
 - προβλήματα κόστους και δημιουργίας θέσεων εργασίας

-
- Τάγκε Ερλάντερ – πρωθυπουργός της Σουηδίας από το 1946 έως το 1969

«Η ασφάλεια είναι υπερβολικά μεγάλο πρόβλημα για να μπορεί ένα άτομο να το λύσει μόνο με τις δικές του δυνάμεις. Τα προβλήματα της σύγχρονης κοινωνίας απαιτούν ευρύτερη σύμπραξη, συνεργασία και αλληλεγγύη» (1956)

σοσιαλδημοκρατικό μοντέλο

- μελλοντικές προοπτικές
 - το τέλος του Σκανδιναβικού μοντέλου;
- μετά τις μεταρρυθμίσεις, λιγότερο γενναιόδωρο και με μεγαλύτερη συναίσθηση του κόστους ...
- ... όμως, η γενική «αρχιτεκτονική» του παραμένει άθικτη
- έτοιμο να αντιμετωπίσει νέες ανάγκες και νέους κινδύνους
 - γήρανση του πληθυσμού
 - μετάβαση προς τη «νέα οικονομία»

φιλελεύθερο μοντέλο

- βασικά χαρακτηριστικά
 - φιλελεύθερη πολιτική – ο ρόλος του κράτους είναι συμπληρωματικός με την αγορά και λειτουργεί ως δίκτυ ασφαλείας (safety net)
 - οικονομία της αγοράς
 - «υπολειμματικές» κοινωνικές πολιτικές
- θεμελιώδεις αξίες: **ελευθερία** και **αυτονομία**
- στόχος: **αντιμετώπιση της φτώχειας**

φιλελεύθερο μοντέλο

- Βρετανία & Ιρλανδία ↔ Β. Αμερική & χώρες Ν. Ειρηνικού
 - μέτρια επίπεδα κοινωνικής προστασίας – οι κοινωνικές ασφάλισεις είναι περιορισμένης κλίμακας και πολλοί πολίτες καταφεύγουν στις ιδιωτικές ασφάλισεις. Η αγορά καλύπτει το μεγαλύτερο τμήμα των παρεχόμενων κοινωνικών υπηρεσιών.
 - αυστηρή (έως «εκδικητική») δομή κινήτρων
 - προτίμηση προς στοχευμένες παροχές (target groups) – κριτήριο για την αρωγή του κράτους προς τον πολίτη είναι ο έλεγχος του εισοδήματος.

φιλελεύθερο μοντέλο

- το φιλελεύθερο μοντέλο στην **Ευρώπη**
 - ευρύτατη κάλυψη
 - πλήρης καθολικότητα στην υγεία
 - ενιαίες παροχές
 - χαμηλότερης αξίας από ό,τι στις Σκανδιναβικές χώρες
 - εκτεταμένη χρήση εισοδηματικών ελέγχων (means testing)

φιλελεύθερο μοντέλο

- το φιλελεύθερο μοντέλο στην **Ευρώπη** (συνέχεια)
 - χρηματοδότηση υπηρεσιών από έσοδα γενικής φορολογίας
 - συμμετοχή ασφαλιστικών εισφορών στις παροχές σε χρήμα
 - χαμηλή φορολογία ...
 - ... και χαμηλή κοινωνική δαπάνη
 - χαμηλά επίπεδα δημόσιας απασχόλησης ...
 - ... σε σύγκριση με τις Σκανδιναβικές χώρες

φιλελεύθερο μοντέλο

- πρόσφατες εξελίξεις
 - η κοινωνική προστασία έχει γίνει πιο «υπολειμματική»
 - επέκταση των θέσεων εργασίας χαμηλής ειδίκευσης
 - και συνεπώς χαμηλής αμοιβής
 - επιδόματα εργασίας («in-work benefits»)
 - «επιστρεφόμενες φορολογικές πιστώσεις» στη Βρετανία

φιλελεύθερο μοντέλο

- μελλοντικές προοπτικές
 - το πρόβλημα κόστους λιγότερο πειστικό από ό,τι αλλού
 - το «αναλογιστικό έλλειμμα» των συντάξεων υπό έλεγχο
 - Έντονα φαινόμενα φτώχειας και κοινωνικών και εισοδηματικών ανισοτήτων, με αυξητικές τάσεις

κορπορατιστικό μοντέλο

Χώρες ηπειρωτικής Ευρώπης – Γερμανία, Γαλλία, Βέλγιο, Αυστρία

- Κορπορατισμός: όλοι οι κοινωνικοί εταίροι ενώνονται στη βάση του κοινωνικού συμφέροντος (παράδοση γερμανικής προέλευσης)
- Βασικά χαρακτηριστικά
 - αλληλεγγύη της ομάδας
 - «κοινωνική οικονομία της αγοράς» - ο ρόλος του κράτους είναι να προσφέρει κοινωνικές υπηρεσίες ανάλογα με τη θέση του καθενός στην εργασία και στην κοινωνία.
 - «αλληλοβοηθητικές» κοινωνικές πολιτικές
- θεμελιώδης αξία: **κοινωνική συνοχή**
- στόχοι: **ασφάλεια** και **σταθερότητα**

κορπορατιστικό μοντέλο

- «μοντέλο Bismarck»

- εμμονή στη διατήρηση της κοινωνικής θέσης – το κράτος εδραιώνει τις ταξικές διαφορές δημιουργώντας ομάδες προνομιούχων
- το δικαίωμα στις κοινωνικές παροχές απορρέει από:
 - τη θέση στην **απασχόληση**
 - τη θέση στην **οικογένεια** – το κράτος στηρίζει τη γεννητικότητα

κορπορατιστικό μοντέλο

- δομή παροχών
 - παροχές ανάλογες με τις εισφορές
 - χρηματοδότηση από ασφαλιστικές εισφορές
 - γενναιόδωρα ποσοστά αναπλήρωσης
 - ευρεία κάλυψη

- υψηλή φορολογία \Rightarrow υψηλή κοινωνική δαπάνη

κορπορατιστικό μοντέλο

- Ηπειρωτικό σύνδρομο
 - γενναιόδωρα επιδόματα κοινωνικής ασφάλισης
 - συνήθως «παθητική» μορφή των παροχών
 - χρηματοδότηση κοινωνικής προστασίας από εισφορές
 - χάσμα μεταξύ «**insiders**» και «**outsiders**»
- Συνέπειες
 - δυσμενείς επιπτώσεις στην απασχόληση
 - θύματα: ανειδίκευτοι εργάτες, γυναίκες, νέοι
 - φαύλος κύκλος

κορπορατιστικό μοντέλο

- διλήμματα του «ηπειρωτικού μοντέλου»
 - ενώ το πρόβλημα των Σκανδιναβικών χωρών είναι οι ακαμψίες της αγοράς εργασίας ...
 - ... και το πρόβλημα των Αγγλοσαξονικών χωρών είναι οι ανισότητες και η φτώχεια ...
 - ... οι Ηπειρωτικές χώρες αντιμετωπίζουν προβλήματα *και* στα δύο «μέτωπα»

+ το νότιο μοντέλο (Ferrera, 1996)

- Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία, Πορτογαλία
- Οι χώρες αυτές έχουν το κοινό χαρακτηριστικό ότι προήλθαν από ολοκληρωτικά πολιτικά συστήματα και μόνο από τη δεκαετία του 70 απολαμβάνουν δημοκρατικές κυβερνήσεις.
- «Συντεχνιακό – οικογενειοκρατικό» μοντέλο, με πολλά στοιχεία από το κορπορατιστικό μοντέλο.

Ferrera (1996), “The Southern Model of welfare in Social Europe”, *European Journal of Social Policy*, 6(1), 17-37.

Θεσμικά χαρακτηριστικά

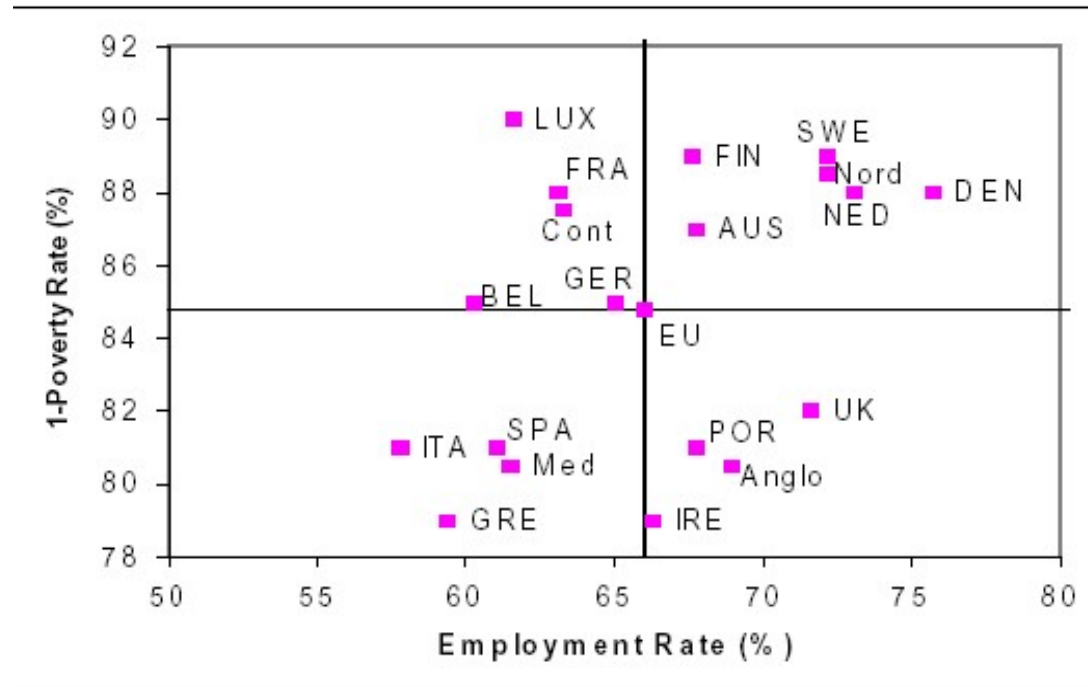
- λογική Bismarck όσον αφορά τον τομέα κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής προστασίας
- λογική Beveridge όσον αφορά τις υπηρεσίες υγείας
- χρηματοδότηση κυρίως από κοινωνικές εισφορές ...
- ... αλλά το ειδικό βάρος της χρηματοδότησης από φορολογία αυξάνεται → π.χ. υγεία, κοινωνικές υπηρεσίες
- Ο καταμερισμός του φορολογικού βάρους είναι ανισομερής
- «οικογενειοκρατία»
 - χαμηλά ποσοστά γυναικείας απασχόλησης
 - μικρή ανάπτυξη των οικογενειακών επιδομάτων και υπηρεσιών
- Ο ρόλος του εθελοντικού τομέα και της Εκκλησίας είναι εξαιρετικά σημαντικός στον τομέα της κοινωνικής προστασίας

Ξεχωριστά προβλήματα

- **δυϊσμός**
 - τάσεις γενναιοδωρίας για τους «από μέσα» ...
 - ... αλλά σοβαρά κενά κοινωνικής προστασίας για τους «απέξω»
 - Ανισομερής καταμερισμός της κοινωνικής προστασίας απέναντι στους κοινωνικούς κινδύνους (έμφαση στο γήρας, και όχι στην οικογένεια)
 - ένα ανεπαρκώς ανεπτυγμένο κοινωνικό δίκτυ ασφαλείας, απουσία εθνικής πολιτικής ελαχίστου εισοδήματος
 - Χαμηλή αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των κοινωνικών υπηρεσιών
- **εκτεταμένη παραοικονομία**
 - πελατειακές σχέσεις
- **χαμηλοί δείκτες απασχόλησης**
 - ειδικά μεταξύ των γυναικών και των νέων

Σύγκριση των 4 μοντέλων ως προς τη μείωση της φτώχειας και την απασχόληση (αποτελεσματικότητα)

Απασχόληση και μείωση φτώχειας ως αποτέλεσμα κοινωνικών μεταβιβάσεων στην ΕΕ-15

Κεντρωευρωπαϊκό

Σκανδιναβικό

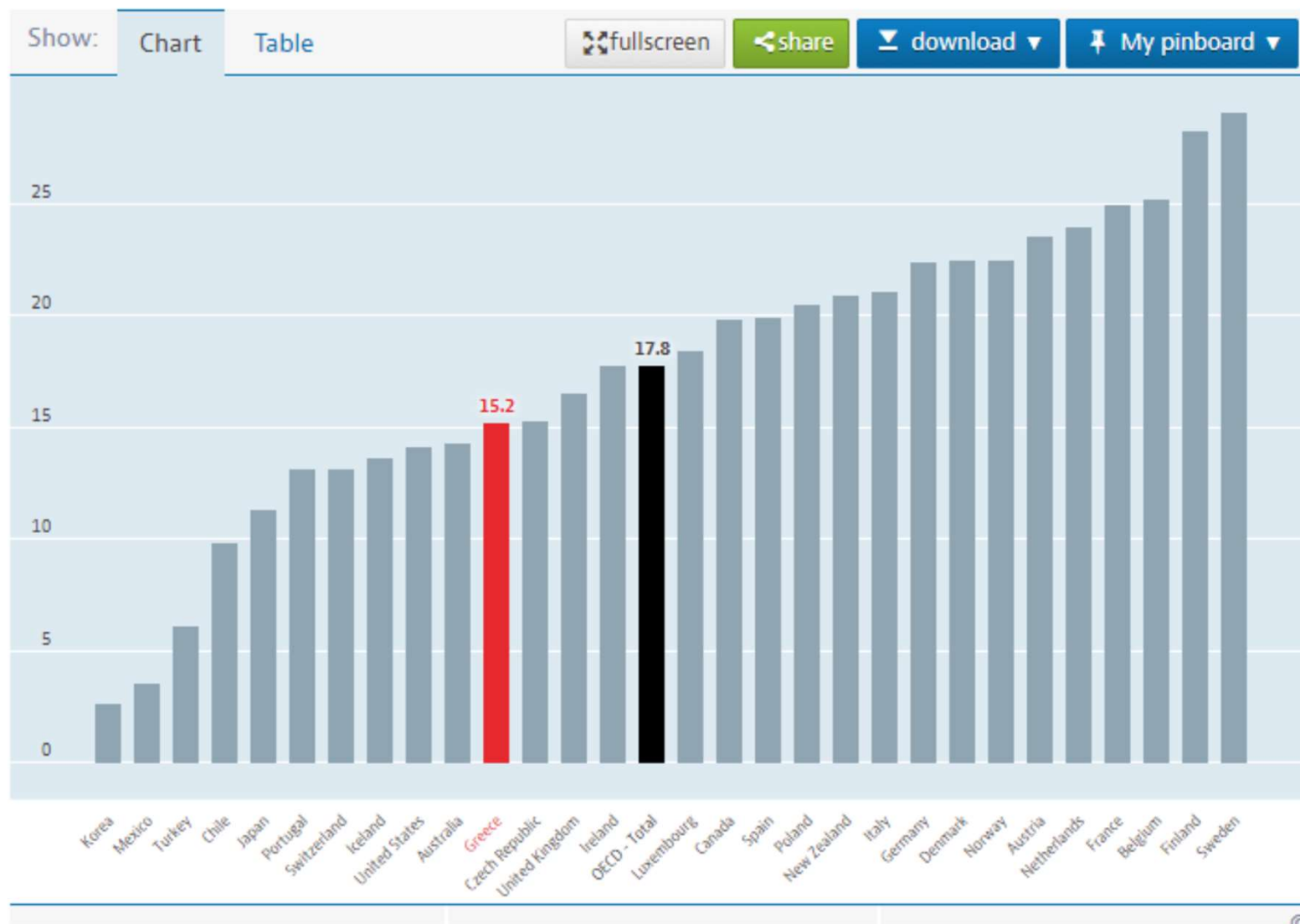
Μεσογειακό

Αγγλοσαξωνικό

Πόσα ξοδεύει η Ελλάδα σε σχέση με άλλες χώρες του ΟΟΣΑ; 1991

Social spending Public, % of GDP, 1991

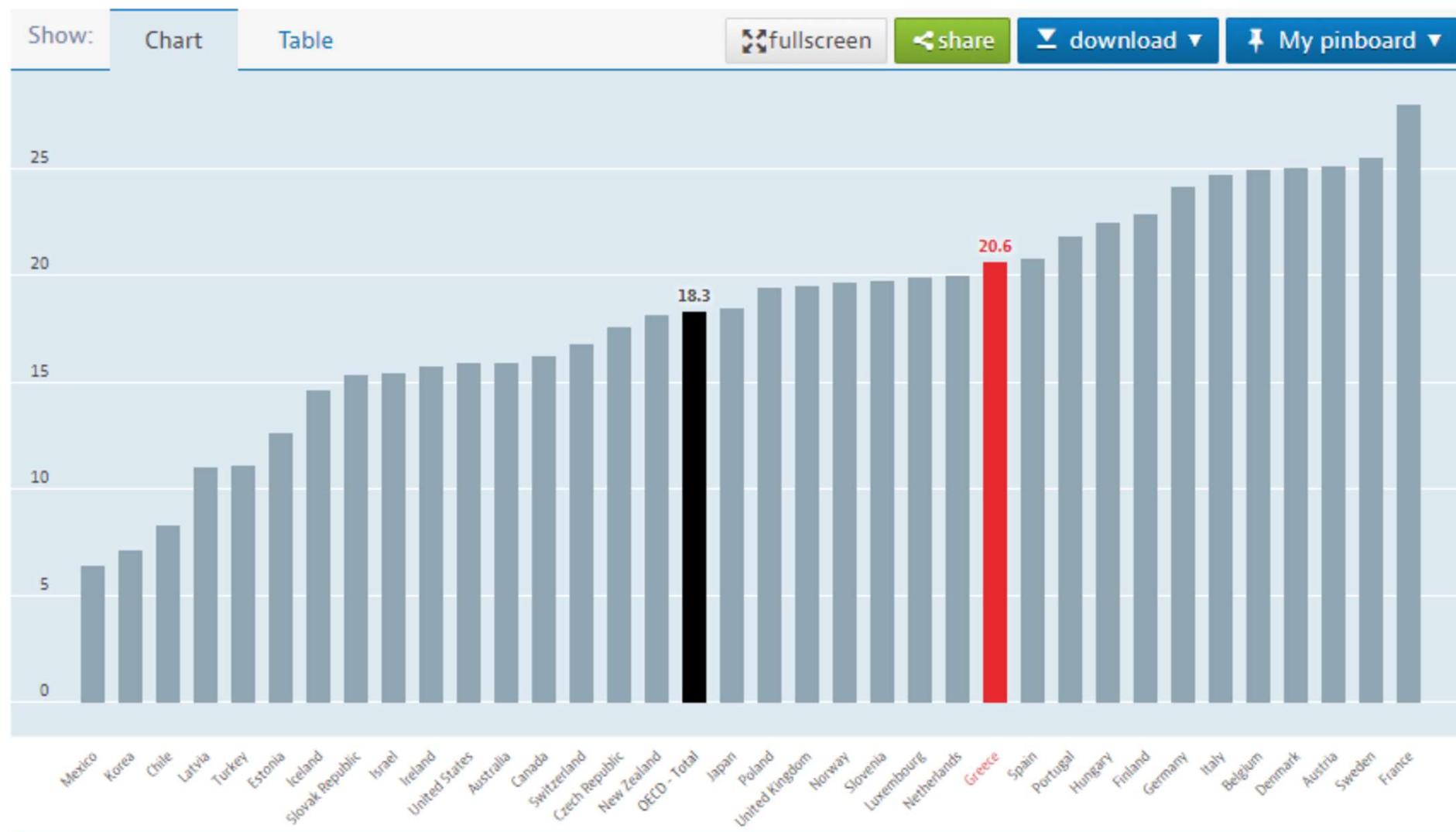
Source: Social Expenditure: Aggregated data

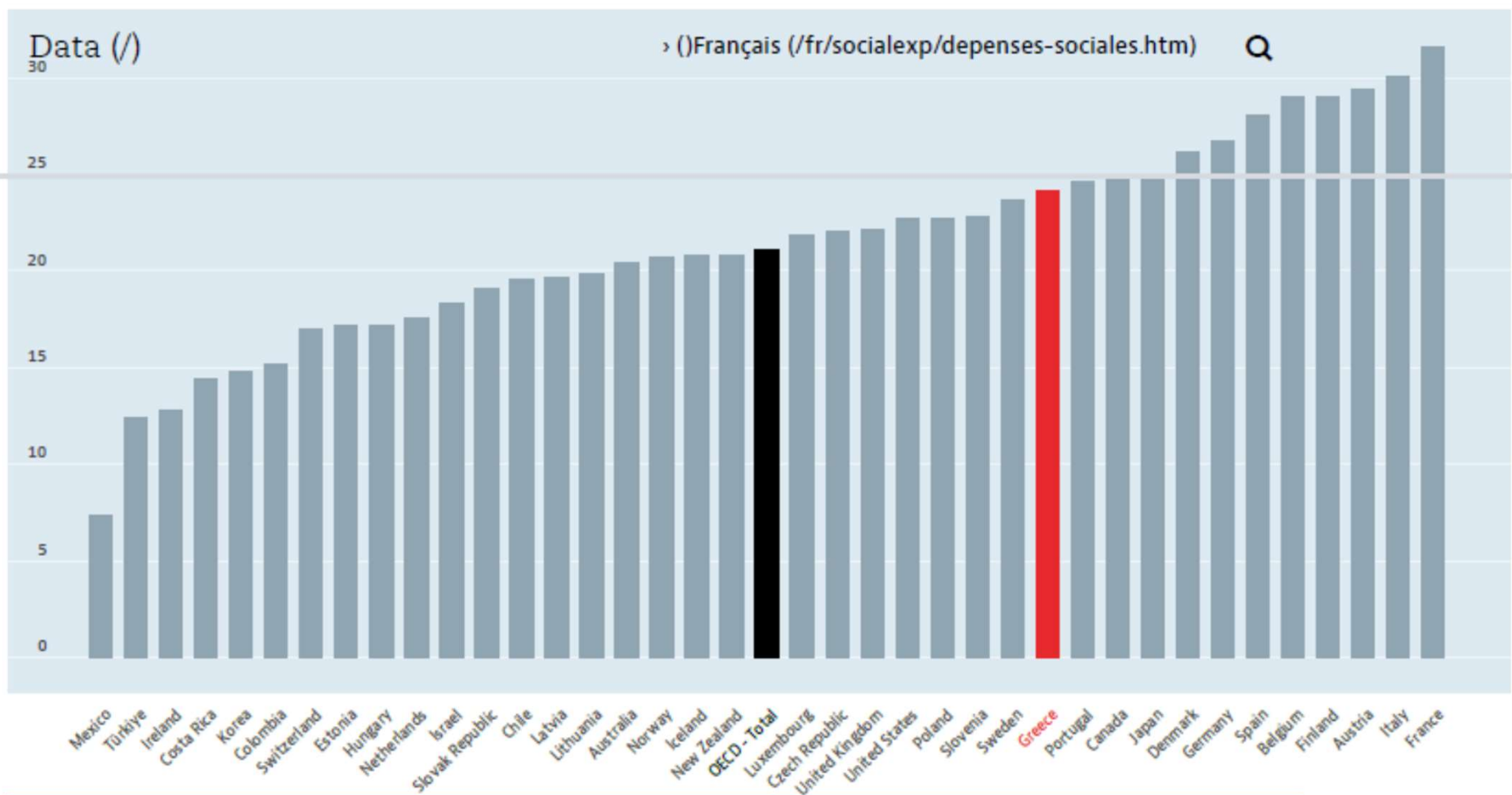
Πόσα ξοδεύει η Ελλάδα σε σχέση με άλλες χώρες του ΟΟΣΑ; 2007

Social spending Public, % of GDP, 2007

Source: Social Expenditure: Aggregated data

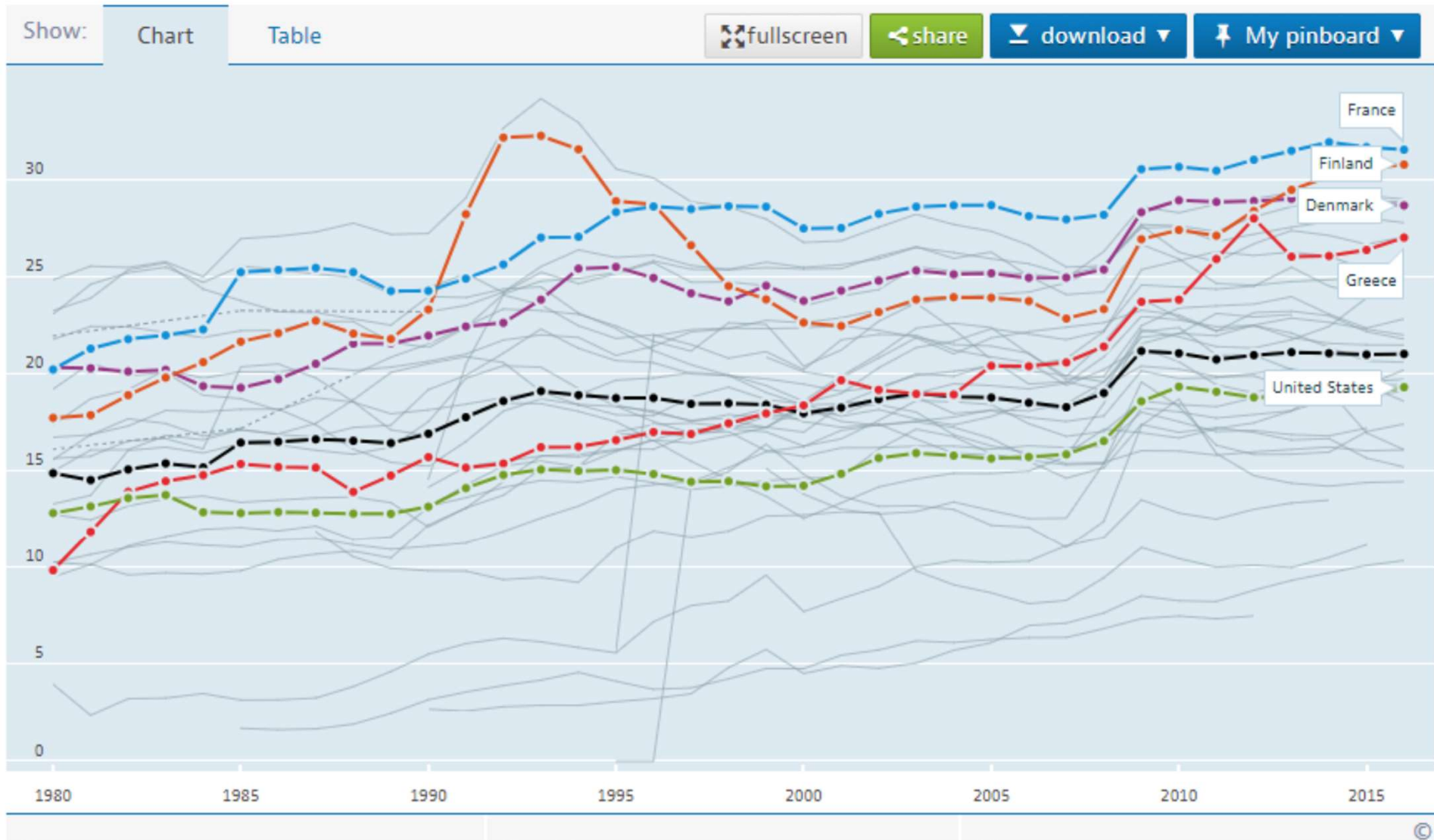
Πόσα ξοδεύει η Ελλάδα σε σχέση με άλλες χώρες του ΟΟΣΑ; 2022

Πόσα ξοδεύει η Ελλάδα σε σχέση με άλλες χώρες του ΟΟΣΑ; 1980-2016

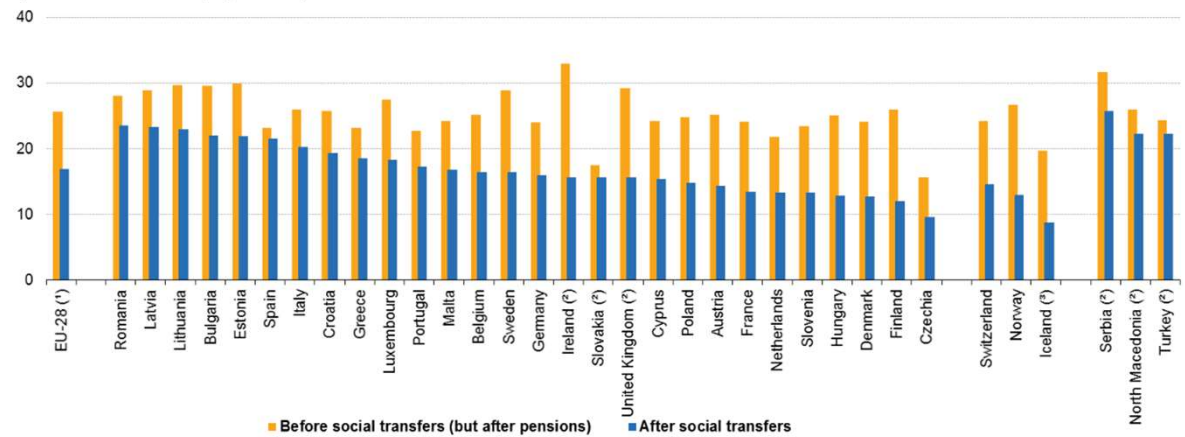
Social spending Public, % of GDP, 1980 - 2016

Source: Social Expenditure: Aggregated data

Ποσοστό
πληθυσμού σε
κίνδυνο
φτώχειας/
κοινωνικό
αποκλεισμό,
2018

At-risk-of-poverty rate - before and after - social transfers, 2018
(% share of the total population)

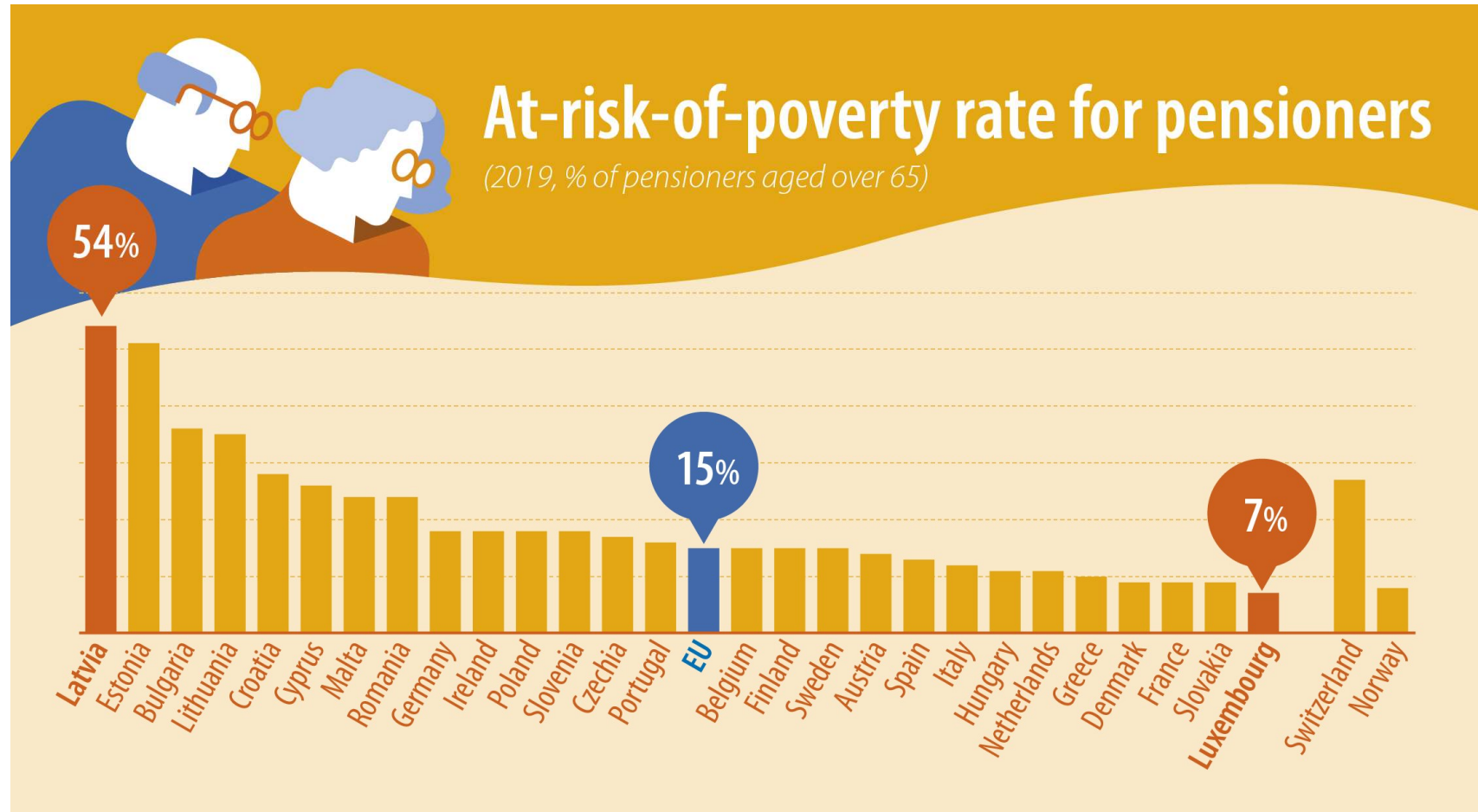
(*) 2018 estimated data.

(†) 2017 data.

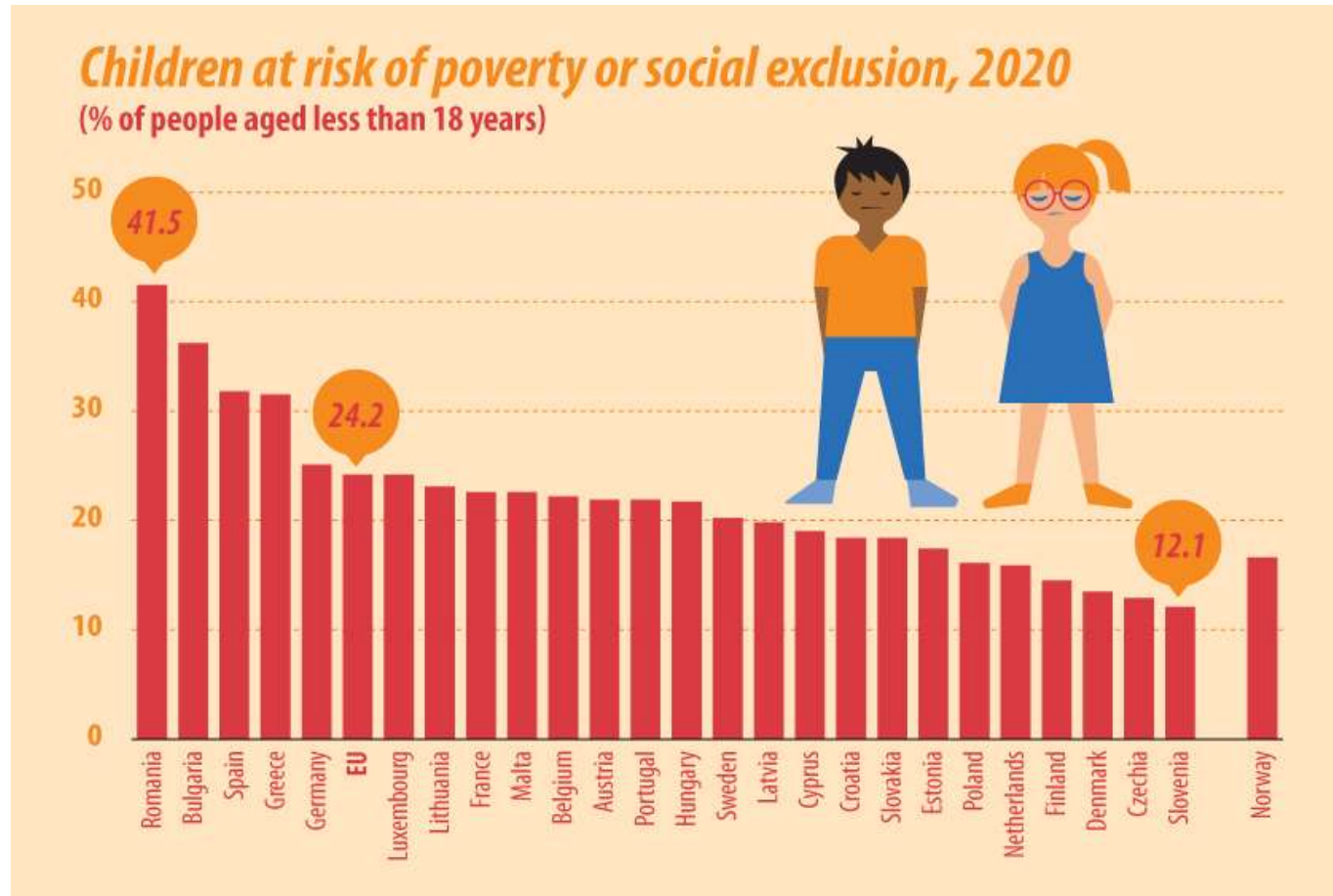
(‡) 2016 data.

Source: Eurostat (online data codes: ilc_li02 and ilc_li10)

Ποσοστό συνταξιούχων σε κίνδυνο φτώχειας/ κοινωνικό αποκλεισμό, 2019

Ποσοστό παιδιών (<18 ετών) σε κίνδυνο φτώχειας/ κοινωνικό αποκλεισμό, 2020

France, Netherlands, Poland and Slovakia: provisional data
Ireland, Italy: data not available
As a result, the EU value has been estimated.

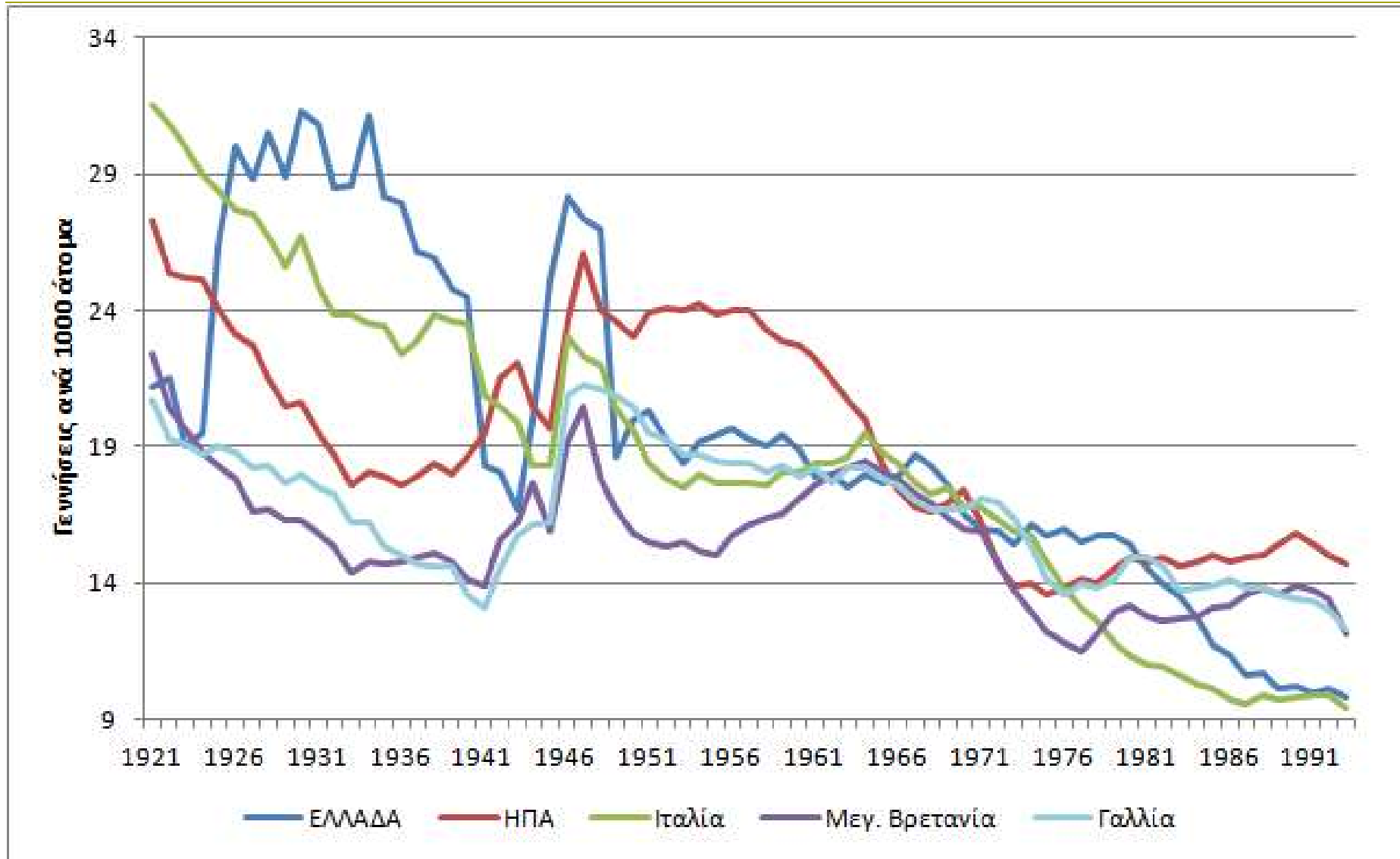
νέες προκλήσεις

- ενδυνάμωση του κοινωνικού δικτύου ασφαλείας
 - ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα
- επέκταση των κοινωνικών υπηρεσιών
 - παιδική φροντίδα
 - προσωπικές κοινωνικές υπηρεσίες
- ευελιξία με ασφάλεια («flexicurity»)
 - τόνωση της απασχόλησης με «χαλάρωση» της αγοράς εργασίας
 - επέκταση των κοινωνικών δικαιωμάτων στους «απέξω»

Τρεις επίκαιρες προκλήσεις στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής

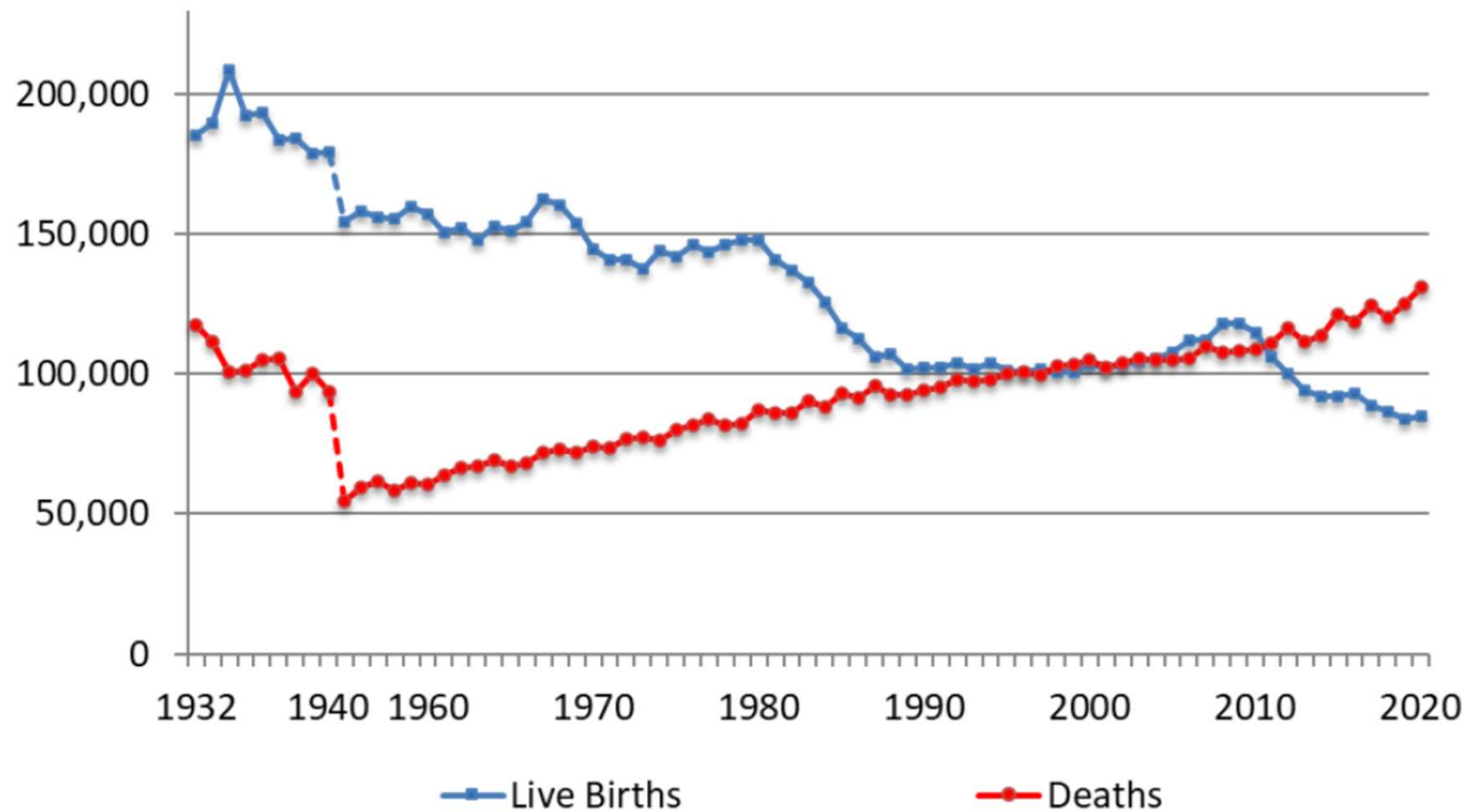
- 1. Η κοινωνία, μετά από μια περίοδο εύθραυστης οικονομικής ευημερίας, βρίσκεται εκ νέου αντιμέτωπη με αυξανόμενη ανεργία, φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό.
- 2. Η δομή των συστημάτων κοινωνική προστασίας στηρίχτηκε σε οικονομικά, κοινωνικά και δημογραφικά δεδομένα, τα οποία έχουν άρδην αλλάξει.
- 3. Υπάρχουν σοβαρά δημοσιονομικά προβλήματα, έτσι ώστε και οι δαπάνες κοινωνικής προστασίας τίθενται σε αμφισβήτηση.

προκλήσεις (1): δημογραφική μεταβολή

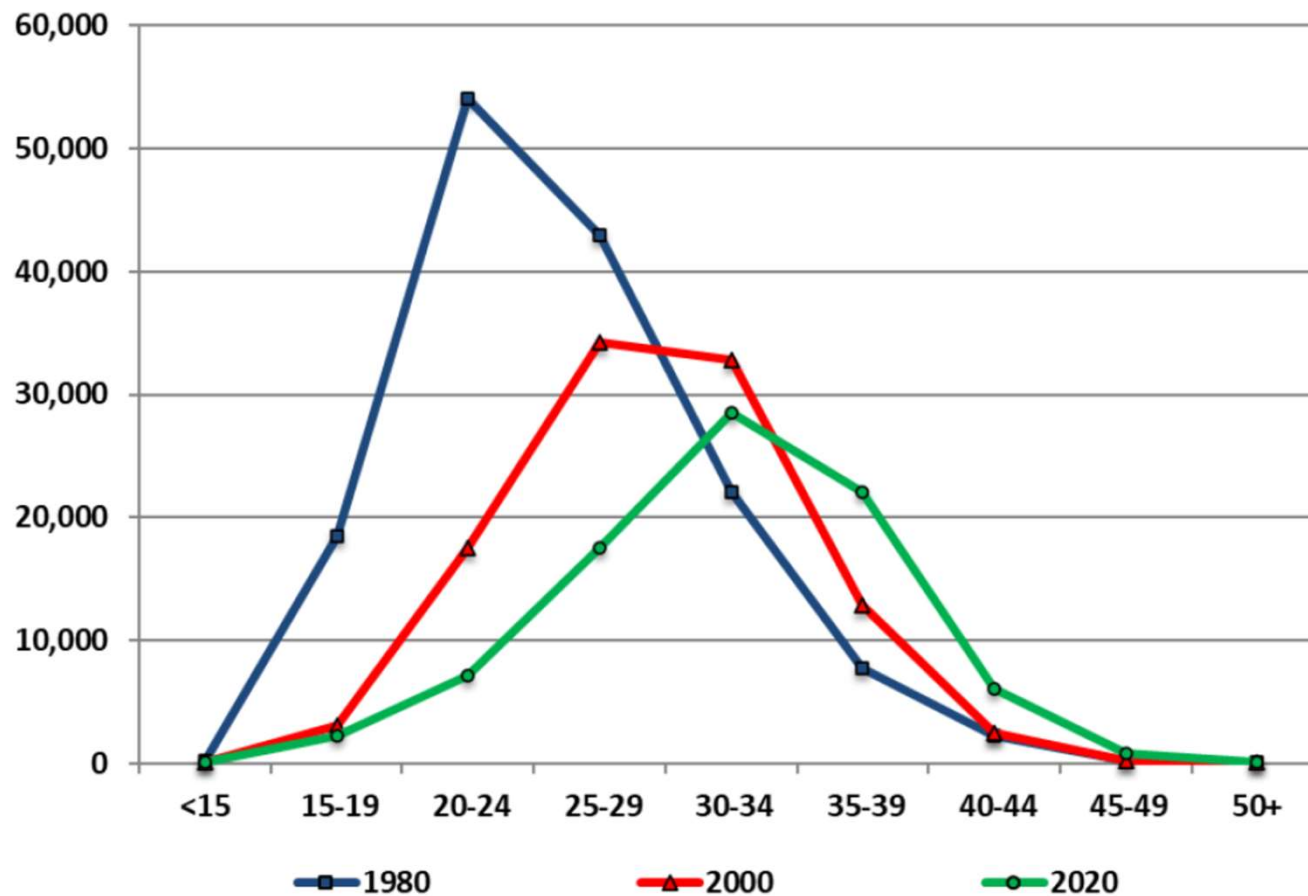
Το δημογραφικό πρόβλημα στην Ελλάδα (πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Graph 1. Live Births - Deaths for the period 1932 – 2020

Το δημογραφικό πρόβλημα στην Ελλάδα (πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

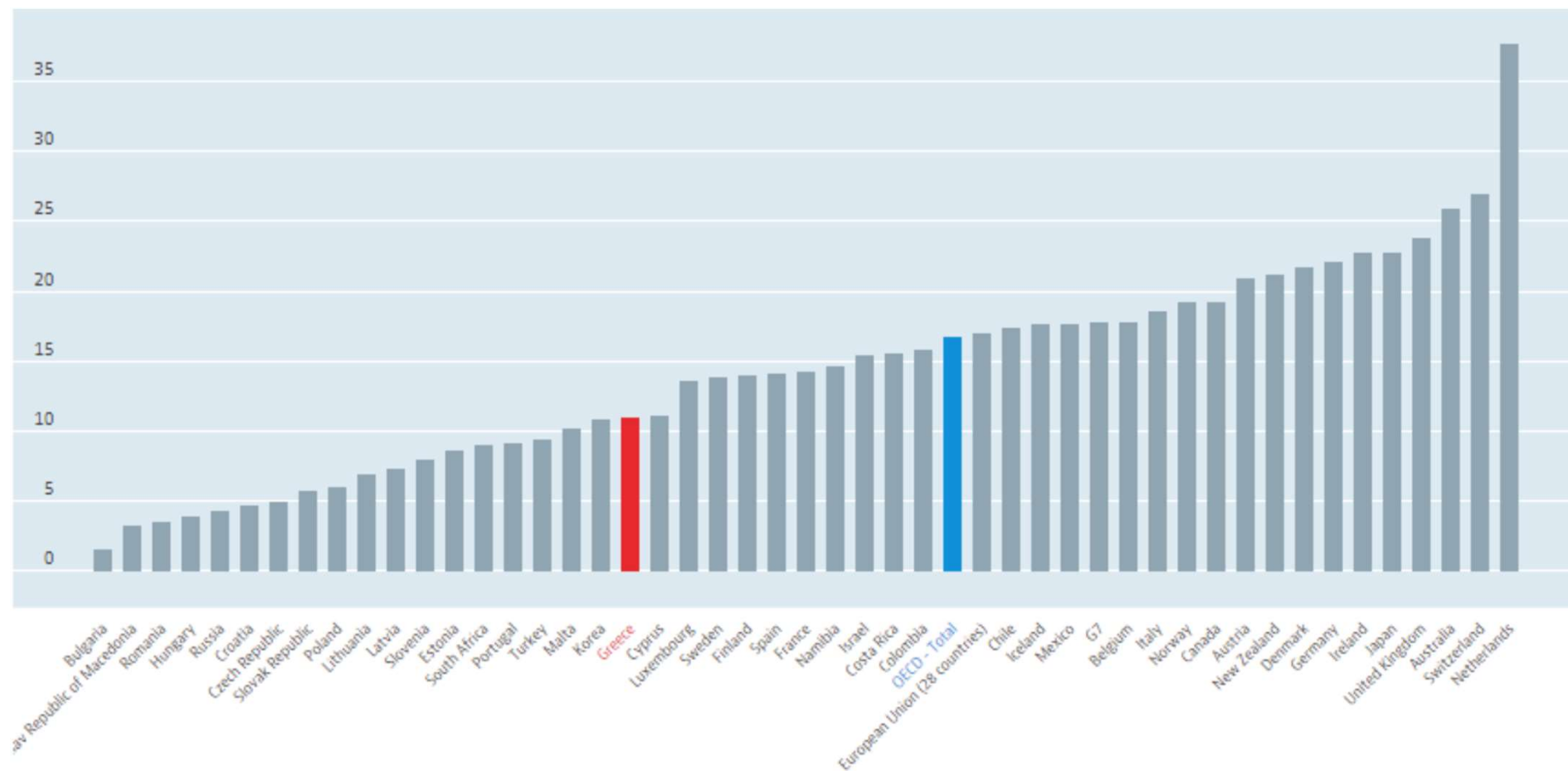
Graph 2. Live Births by age group of the mother for the years 1980, 2000 and 2020

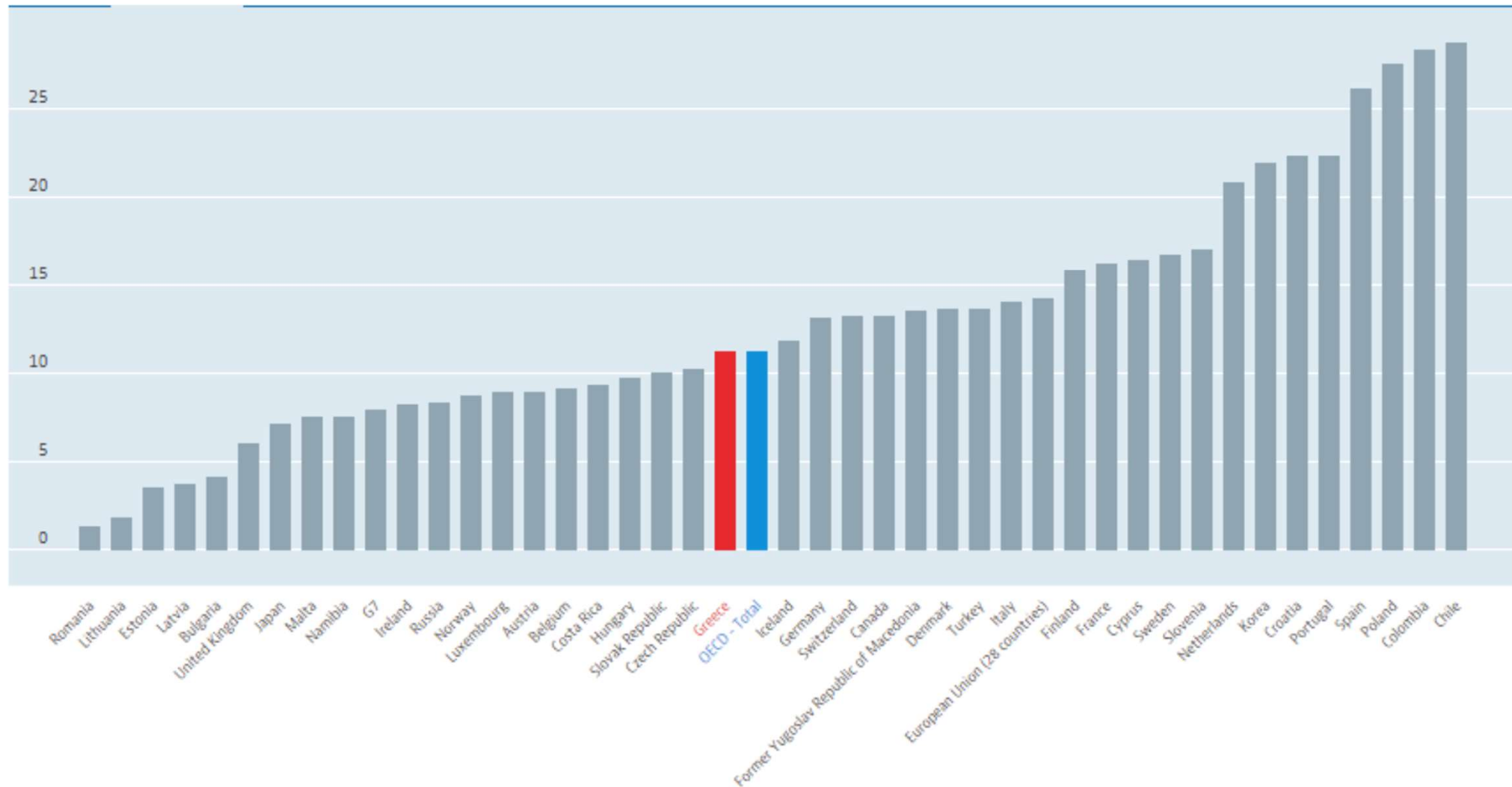
προκλήσεις (2): παγκοσμιοποίηση

- διεθνές εμπόριο
 - χαλάρωση των δασμολογικών και άλλων περιορισμών από τη δεκαετία του 1970
- χρηματαγορά
 - χαλάρωση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων από τη δεκαετία του 1980
- τεχνολογική μεταβολή
 - αυξανόμενη «εξαϋλωση» της οικονομικής δραστηριότητας
- -> μειούμενη αυτονομία του εθνικού κράτους

Μερική απασχόληση ως % της συνολικής απασχόλησης, ΟΟΣΑ 2015

Προσωρινή απασχόληση ως % της συνολικής απασχόλησης, ΟΟΣΑ 2015

Source: Atkinson (2017). Inequality. What can be done?

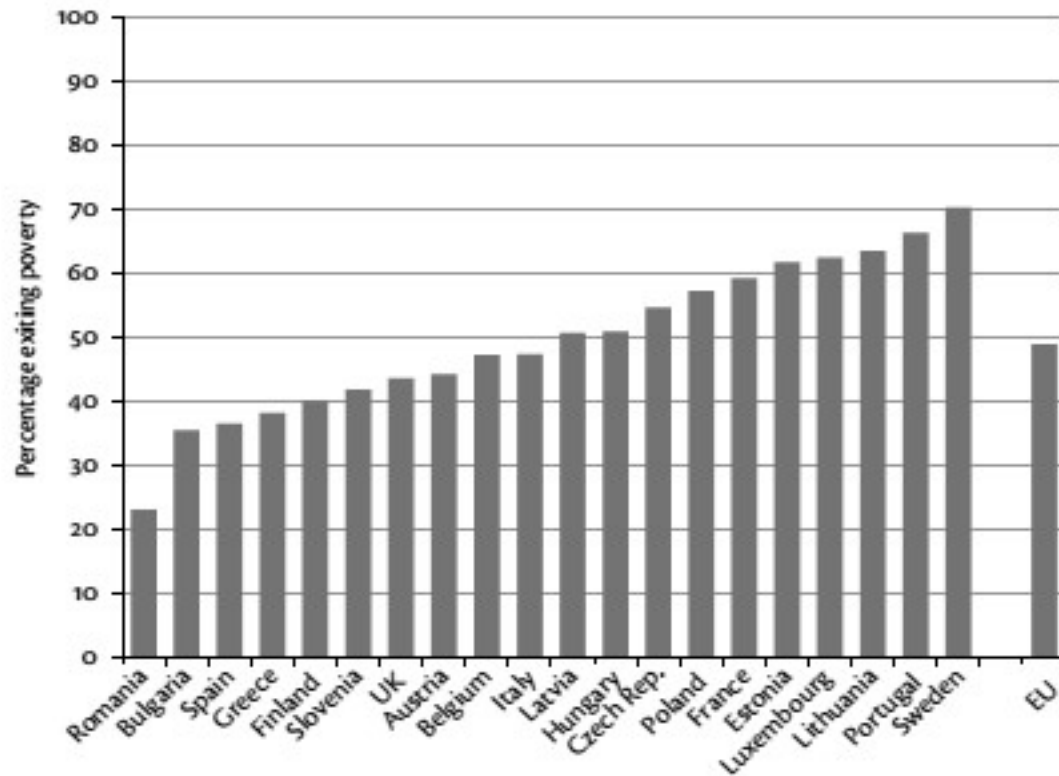

FIGURE 5.3: Proportion exiting poverty after taking up a job in EU countries, 2008–2009

This graph shows what happened to unemployed people between ages 18 and 59 who took up a job between 2008 and 2009. The bars show the percentage of the people taking up a job who exited from poverty. About half (EU average) the people who became employed remained in poverty.